

SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY SÀNG LỌC NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ HỌC TẬP CHO SINH VIÊN TRƯỜNG ĐẠI HỌC TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG HÀ NỘI

Đàm Thanh Tuấn

Trường Đại học Tài Nguyên và Môi trường Hà Nội

Tóm tắt: Môi trường học tập thân thiện sẽ giúp sinh viên cảm thấy được quan tâm, chia sẻ, tôn trọng và phát triển “cái tôi” của mình. Do đó, để phát huy tính tích cực của sinh viên trong quá trình học tập, giảng viên cần tạo ra môi trường học tập tích cực, thân thiện, tạo sự tương tác giữa giảng viên và sinh viên, giữa sinh viên và sinh viên. Dạy học theo phương pháp sàng lọc là công cụ hỗ trợ đắc lực cho đổi mới phương pháp giảng dạy tại Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

Từ khóa: Môi trường học tập thân thiện, phương pháp sàng lọc

USING THE FILTERING TEACHING METHOD TO ENHANCE LEARNING EFFECTIVENESS FOR STUDENTS AT HANOI UNIVERSITY OF NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT

Dam Thanh Tuan

Hanoi University of Natural Resources and Environment

Abstract: A friendly learning environment will make students feel more cared for, shared, respected and develop their “ego”. Therefore, in order to promote students’ positivity in the learning process, lecturers need to create a positive, friendly learning environment, creating interaction between teachers and students, between students and students. Teaching by screening method is a powerful support tool for innovation in teaching methods at Hanoi University of Natural Resources and Environment.

Keywords: Friendly learning environment, screening method

Nhận bài: 10/06/2025

Phản biện: 14/07/2025

Duyệt đăng: 18/07/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sinh viên hiện nay thường có khả năng tiếp cận công nghệ thông tin tốt hơn, nên cần được khuyến khích tham gia vào quá trình học tập chủ động. Mặt khác, với sự phát triển của cách mạng công nghệ 4.0, sinh viên hiện nay đến từ nhiều nền tảng khác nhau nên cũng cần yêu cầu phương pháp giảng dạy linh hoạt để phù hợp với từng đối tượng.

Với sự phát triển nhanh chóng của công nghệ yêu cầu sinh viên không chỉ có kiến thức nền tảng mà còn cần có các kỹ năng thực hành và tư vấn phản biện nhanh. Đồng thời, trước thực tế thay đổi của thị trường lao động, các doanh nghiệp ngày càng tìm kiếm những nhân viên có khả năng thích ứng nhanh và sáng tạo.

Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động sáng tạo của người học đang trở thành phong trào sâu rộng trong ngành giáo dục nước ta và trong trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội nói riêng. Chuyển từ phương pháp giảng dạy một chiều sang giảng dạy tích cực không chỉ là một quá trình chuyển biến về phương pháp mà còn là sự chuyển biến về chất và hiệu quả học tập, giúp sinh viên hình thành thói quen tự học và nghiên cứu, điều này rất cần thiết trong môi trường học tập suốt đời.

Môi trường học tập thân thiện sẽ khiến các em càng cảm thấy được quan tâm, chia sẻ, được tôn trọng và phát huy chính mình. Vì vậy, muốn phát huy tính tích cực của sinh viên trong quá trình học tập, giảng viên cần phải tạo ra môi trường học tập tích cực, thân thiện, tạo ra sự tương tác giữa người dạy và người học. Trong đó, mối quan hệ giữa giảng viên và sinh viên là xuất phát điểm quan trọng. Những nhà giáo có kinh nghiệm là những người biết xây dựng mối quan hệ tốt đẹp, hóa giải những bất đồng, mâu thuẫn giữa các mối quan hệ trong tập thể lớp học để tạo ra một tập thể vững mạnh. Giảng dạy bằng phương pháp sàng lọc là một công cụ hỗ trợ đắc lực cho đổi mới phương pháp dạy học tại Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1 Khái niệm dạy học tích cực

Phương pháp dạy học tích cực hay còn gọi là phương pháp giáo dục, dạy học theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học... là những phương pháp, cách thức, kỹ thuật khác nhau giúp cho giờ học trở nên sinh động và hấp dẫn. Phương pháp dạy học tích cực hướng tới việc hoạt động hóa, tích cực hóa hoạt động nhận thức của người học.

Lợi ích của phương pháp dạy học tích cực đối với giáo viên

Thứ nhất, dạy học là quá trình trao đổi kiến thức giữa thầy và trò. Nếu chỉ thuyết trình, có gì nói nấy thì những gì thầy giảng chỉ là kiến thức một chiều. Người học có thể cảm thấy chán nản vì đã biết những kiến thức ấy, hay cảm thấy đó là những nội dung không hữu ích, không thể ứng dụng trong cuộc sống hiện tại và tương lai của họ. Vì vậy, khi áp dụng các phương pháp dạy học tích cực, người học tuy là là đối tượng trung tâm nhưng vai trò và uy tín của người thầy lại được đề cao hơn.

Thứ hai, để học sinh làm trung tâm thì giáo viên cần là người có bản lĩnh, khi xây dựng một giờ giảng theo phương pháp dạy học tích cực thì khả năng chuyên môn của người thầy sẽ tăng lên dưới áp lực “liên tục cập nhật” nội dung và kiến thức cho từng giờ giảng nhằm đáp ứng các câu hỏi của người học trong thời đại thông tin rộng mở.

Thứ ba, người thầy luôn phải đổi mới nội dung bài giảng cũng như phong cách đứng lớp. Chỉ khi duy trì tinh thần “không ngừng đổi mới” này, người dạy mới có thể giữ cho tâm trí cởi mở, luôn cân tương tác với học sinh để trao đổi, bàn luận và tìm ra vấn đề để học sinh có thêm nhiều kiến thức và kinh nghiệm thực tế. Nhờ đó mối quan hệ thầy trò trở nên gần gũi, tốt đẹp, thông qua việc cùng nhau giải quyết các tình huống liên quan đến nội dung bài học và cuộc sống của người học.

Thứ tư, Phương pháp dạy học tích cực giúp sinh viên tích cực tham gia vào quá trình học tập, từ đó nâng cao hiệu quả tiếp thu kiến thức. Điều này góp phần cải thiện chất lượng giảng dạy của giáo viên

Lợi ích của phương pháp dạy học tích cực đối với sinh viên

Thứ nhất, khi giáo viên dạy học bằng phương pháp giảng dạy tích cực, người học sẽ cảm thấy họ “được học” chứ không phải “bị ép học”. Trong giờ học, người học được chia sẻ những kiến thức và kinh nghiệm của mình với giáo viên và bạn học, đồng thời được bổ sung những kiến thức và kinh nghiệm chưa biết từ giáo viên và các bạn trong lớp. Nhờ đó, khi bước vào giờ học, học sinh sẽ luôn có tinh thần thoải mái, thái độ đón nhận kiến thức tích cực, họ sẽ cảm thấy hạnh phúc khi được học, được sáng tạo, được thể hiện, được thực hành.

Thứ hai, tăng hiệu quả học tập: Nghiên cứu cho thấy học sinh có thể nhớ được khoảng 90% những

gì học làm, cao hơn nhiều so với chỉ đọc (10%) hay nghe (20%). Phương pháp dạy học tích cực tạo cơ hội cho sinh viên tham gia nhiều hoạt động, với tinh thần học tập tích cực, người học có thể ghi nhớ các kiến thức quan trọng và tăng khả năng ứng dụng vào thực tế gấp 3 đến 4 lần so với cách thụ động một chiều.

Thứ ba, dạy học bằng phương pháp giảng dạy tích cực nghĩa là tìm mọi cách giúp người học nắm được quyền chủ động tiếp nhận kiến thức trong giờ học, người học có cơ hội được làm việc, được khám phá tiềm năng của chính mình, giúp sinh viên có thể biến những kiến thức sách vở thành tri thức cho bản thân mình. Nhờ vậy, người học có được sự tự tin, có trách nhiệm với bản thân, từ đó chia sẻ trách nhiệm với cộng đồng.

Thứ tư, khi sinh viên trở thành trung tâm của quá trình học tập, họ không còn chỉ tiếp thu kiến thức một cách thụ động mà phải tích cực tham gia vào phân tích, đánh giá và giải quyết vấn đề. Điều này giúp phát triển khả năng tư duy phản biện của sinh viên.

Thứ năm, phương pháp dạy học tích cực khuyến khích sinh viên sử dụng các công nghệ hiện đại để hỗ trợ quá trình học tập, tạo ra môi trường học tập năng động và hiệu quả hơn.

2.2 Những thuận lợi và khó khăn khi áp dụng phương pháp dạy học tích cực vào giảng dạy tại trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Để có được những đánh giá khách quan về thực trạng giảng dạy tại trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội, tác giả tiến hành khảo sát về mức độ hài lòng khi học trên lớp và dựa trên kết quả học tập của 523 sinh viên, thu được kết quả sau:

Thuận lợi:

Thứ nhất, đa số giảng viên trong nhà trường đã nhận thức được sự quan trọng, tính cấp thiết của việc đổi mới phương pháp dạy học. Trong quá trình giảng dạy 87% giảng viên của trường đã sử dụng phương pháp dạy học tích cực. Khi áp dụng phương pháp dạy học tích cực, mỗi giờ giảng trở nên sôi động và ý nghĩa. Ngoài những phương tiện dạy học truyền thống, giảng viên đã tích cực sử dụng các phương tiện dạy học mới nhằm nâng cao chất lượng bài giảng. Mỗi giảng viên đều nhận thức rõ dạy học là quá trình trao đổi kiến thức giữa thầy và trò, để có những giờ giảng hấp dẫn, người thầy luôn phải đổi mới nội dung bài giảng cũng như phong cách đứng lớp.

Thứ hai, nhà trường có đội ngũ giảng viên trẻ

đầy nhiệt huyết với nghề và kiến thức chuyên sâu. Việc tiếp cận với công nghệ như máy tính, bảng tương tác, công cụ, phần mềm hiện đại,... sẽ dễ dàng hơn.

Thứ ba, nhà trường cũng đã có những chuyển biến tích cực, thường xuyên cập nhật xu thế, các chương trình đào tạo được xây dựng theo hướng hiện đại, phù hợp với yêu cầu thực tiễn và đáp ứng nhu cầu của nền kinh tế.

Khó khăn:

Thứ nhất, trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội có tỉ lệ giảng viên trẻ nhiều, vốn kinh nghiệm thực tế tích lũy chưa nhiều. Nhiều giảng viên chưa biết cách đặt câu hỏi hiệu quả để lôi cuốn người học: Đặt câu hỏi dễ quá, người học sẽ chán, giảng viên chưa biết cách tạo điều kiện, khuyến khích, động viên người học thắc mắc và phản biện trong suốt quá trình nghe giảng.

Thứ hai, do thói quen thụ động trong quá trình dạy và học, nhiều giảng viên không biết cách hoặc không muốn tạo động cơ cho người học: nói cách khác là không biết làm thế nào để vào bài hiệu quả, gây hứng thú và lôi cuốn người học tự giác tham gia vào bài giảng ngay từ đầu tiết học.

Thứ ba, do nhu cầu đào tạo rất lớn, sĩ số lớp đông người (trên 50 người/ lớp) là thách thức không nhỏ đối với người dạy khi muốn triển khai các hoạt động dạy học tích cực. Với số lượng như vậy, việc áp dụng pháp pháp giảng dạy tích cực phần nào bị hạn chế.

Thứ tư, các phương pháp dạy học tích cực đòi hỏi rất nhiều thời gian chuẩn bị, đôi lúc còn tiêu tốn nhiều chi phí đầu tư cơ sở vật chất hoặc thời gian. Các hoạt động diễn ra nhiều lúc không theo ý định của người dạy, dẫn đến tình trạng mất định hướng bài học, cháy giáo án bài giảng.

2.3 Sử dụng phương pháp sàng lọc vào giảng dạy tích cực tại trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Phương pháp Sàng lọc là phương pháp dùng để ôn tập bài cũ, đánh giá sự tiếp thu kiến thức của người học sau một số nội dung, một bài, một chương trình hay một khoá học,... Giảng viên cũng có thể sử dụng phương pháp này để chốt lại nội dung mới, giúp người học vận dụng những kiến thức vừa học vào việc bình luận, giải thích, chứng minh để làm rõ và khẳng định được vấn đề nêu ra.

Phương pháp sàng lọc gồm các bước sau:

Bước 1: Giới thiệu chủ đề. Chủ đề của phương pháp phải được viết lên bảng một cách rõ ràng để

người học có thể quan sát, tiêu chí sàng lọc cần được nêu rõ ràng để người học có thể suy nghĩ về vấn đề đã đề ra.

Bước 2: Nêu phiếu sàng lọc. Các phiếu sàng lọc cần chứa đựng cả hai loại nội dung đối lập nhau để người học sàng lọc. Phiếu sàng lọc được ghim vào một nửa của bảng, nửa còn lại để người học có thể ghi vào những vị trí đúng sau khi đã sàng lọc xong.

Bước 3: Dành thời gian suy nghĩ – Sàng lọc phiếu. Sau khi suy nghĩ xong, người học lên bảng chọn nội dung được ghi trên các phiếu để đưa về vị trí thích hợp theo tiêu chí mà giáo viên đưa ra.

Bước 4: Giải thích, bình luận các nội dung trên phiếu.

Bước 5: Giáo viên tổng kết

Lợi ích khi sử dụng phương pháp sàng lọc vào giảng dạy tích cực tại trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội.

Thứ nhất, phương pháp sàng lọc giúp lôi cuốn người học bài giảng khi họ vừa quan sát, vừa động não, vừa được trình bày, giải thích quan điểm của mình và phản biện quan điểm của người khác.

Thứ hai, các nội dung nêu ra được khai thác sâu và làm sáng tỏ, giúp người học nhớ bài nhanh và lâu hơn.

Thứ ba, nhờ có phương pháp sàng lọc, người dạy có thể nắm được trình độ, năng lực của người học một cách nhanh chóng.

Một số lưu ý để phương pháp sàng lọc được thực hiện hiệu quả

Chủ đề và tiêu chí sàng lọc phải rõ ràng, chính xác.

Các nội dung, thông tin đưa ra phải được chuẩn bị kỹ, không quá dễ hoặc quá khó, không những thế còn phải phù hợp với tiêu chí và chủ đề sàng lọc.

Chữ viết lên phiếu phải to, rõ, dễ đọc.

Cần khuyến khích học viên tham gia trao đổi, bình luận nội dung trên các phiếu.

Có thể kết hợp với các phương pháp khác như: Nêu ý kiến ghi lên bảng, hỏi – đáp.

Để mang lại hứng thú trong quá trình học tập cho sinh viên, giảng viên cần có kỹ năng nhất định về quá trình chuẩn bị, thiết kế bài giảng. Giảng viên cần chú ý một số nội dung sau:

Thiết kế mục tiêu bài giảng: xác định rõ mục tiêu của bài học, tiết học, xác định

vị trí của bài học trong chương trình và lên kế hoạch hợp lý. Việc xác định rõ mục tiêu của bài học, môn học sẽ giúp cho giảng viên không bị chệch hướng, đồng thời phù hợp với hoàn cảnh thực tế mà mục tiêu bài học đề ra, giúp giảng viên có cái nhìn tổng thể và biết lựa chọn nội dung

trọng tâm của các tri thức cần dạy, phát huy được tính tích cực, sáng tạo, độc lập suy nghĩ của học viên.

Thiết kế phiếu giảng: Trên cơ sở mục tiêu của bài học đã được xác định, giảng viên cần lựa chọn nội dung cần truyền đạt, cần làm rõ. Khi thiết kế nội dung phiếu, giảng viên nên để một số phiếu có nội dung mập mờ để người học khó biết được tiêu chí lựa chọn nào.

Phân tích và hướng dẫn thêm: Khi lựa chọn những phiếu trung gian, giảng viên cần phân tích thêm để người học hiểu sâu hơn về những vấn đề đặt ra.

Linh hoạt trong đánh giá: Giảng viên cần hiểu và nắm bắt được những đặc điểm, trình độ, khả năng tiếp thu kiến thức, kỹ năng của sinh viên. Điều này rất quan trọng, nhằm giúp giảng viên xác định được khối kiến thức sinh viên cần tiếp thu, khả năng hợp tác trong học tập. Giảng viên cũng cần nghiên cứu kỹ để đặt vấn đề hợp lý và có sự linh hoạt trong việc đánh giá các giải pháp của người học.

Sắp xếp thời gian hợp lý: Phương pháp dạy học sàng lọc đòi hỏi nhiều thời gian hơn so với phương pháp truyền thống. Vì vậy, giảng viên cần sắp xếp thời gian hoạt động sao cho hợp lý trong tiết học.

III. KẾT LUẬN

Phương pháp sàng lọc giúp mọi học sinh tham gia vào quá trình học tập một cách chủ động. Tạo cơ hội cho từng cá nhân học sinh mạnh dạn chia sẻ kiến thức, kinh nghiệm. Sẵn sàng đưa ra các quan điểm cá nhân để giải quyết các vấn đề liên quan đến nội dung bài học. Giúp sinh viên có cơ hội giao lưu, học hỏi lẫn nhau, cùng nhau giải quyết nhiệm vụ chung. Để áp dụng phương pháp dạy học sàng lọc có hiệu quả tại trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội, giảng viên phải thực sự là người tâm huyết với nghề nghiệp và có kiến thức sâu rộng; đồng thời tự mình ý thức việc tự học, tự rèn để không ngừng nâng cao hiểu biết, trau dồi về chuyên môn nghiệp vụ, giảng viên cần đầu tư chiều sâu cho chuyên ngành giảng dạy.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Carl Rogers, *Phương pháp dạy và học hiệu quả*, Nhà xuất bản Trẻ, 2001.
2. Dự án Việt Bỉ, *Các phương pháp dạy học tích cực*, tài liệu tập huấn 2010.
3. Phan Trọng Ngọ, *Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường*, Nhà xuất bản đại học sư phạm 2005.
4. <https://www.hunre.edu.vn/>